

Мініна О.Ю.*

ПРАВОВА ОХОРОНА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

В статье рассмотрены основные аспекты правовой охраны интеллектуальной собственности в международном частном праве, изучена уже созданная нормативно-правовая база. Доказано, что в основе международной защиты в сфере прав интеллектуальной собственности лежит принцип национального режима.

Ключові слова: интеллектуальная собственность, международное частное право, нормативно-правовая база, ООН, ЮНЕСКО.

The article describes the main aspects of intellectual property protection in private international law, the already established legal framework is discussed. It is proved that the basis of international protection in the field of intellectual property rights is the principle of national regime.

Keywords: intellectual property, international private law, the legal framework, the UN, UNESCO.

Статья посвящается изучению роли вступления Польши в ЕС в развитии национальной системы защиты имущественных прав и неравенства как ресурсов в экономике.

Ключевые слова: вступление в ЕС, система защиты имущественных прав, неравенство, коррупция, Польша

Організація Об'єднаних Націй (ООН) – міжнародна організація незалежних суверенних держав, створена за ініціативи антигітлерівської коаліції з метою підтримки та зміцнення миру і безпеки у світі, сприяння розвитку міжнародного співробітництва між державами-учасниками, зокрема в гуманітарній та культурній сферах.

Україна була в числі п'ятдесяти держав-засновниць ООН, а також брала участь в розробленні її Статуту Організації Об'єднаних Націй, підписання якого відбулось 26 червня 1945 р. на конференції у Сан-Франциско.

Статут набув чинності 24 жовтня 1945 р. У ст. 1 Статуту викладено основоположні цілі ООН. Це перший міжнародний акт, в якому проголошено широке коло основних прав і свобод людини, в тому числі і в царині культури. Громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права, закріплені в 30 статтях Декларації, підлягають загальній повазі і дотриманню.

Поряд з міжнародно-правовими документами питання охорони інтелектуальної власності передбачено і в окремих національних законах про міжнародне приватне право.

Так, у законах про міжнародне приватне право Австрії, Швейцарії, Італії, Естонії передбачено, що стосовно виникнення і змісту, припинення і захисту права інтелектуальної

*Студентка заочного відділення магістратури Інституту післядипломної освіти. Спеціальність «міжнародне право».

Науковий керівник: к.ю.н. Серьогін О.Ю.

власності застосовується законодавство країни, в якій вимагається захист. Проте в більшості країн колізійних норм у сфері регулювання інтелектуальної власності немає в законах про міжнародне приватне право. Наприклад, Закон Польської Республіки «Про міжнародне приватне право» не містить колізійних норм у сфері регулювання відносин інтелектуальної власності.

Відповідно до ст. 37 Закону України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 р. до правовідносин у сфері захисту прав інтелектуальної власності застосовується право держави, в якій вимагається захист цих прав.

У резолюції Генеральної конференції ЮНЕСКО 18С/3.41 від 20.11.1974 Генеральний директор ЮНЕСКО вповноважується сприяти дослідженню питань охорони пам'ятників, історичних кварталів, міст і районів, впливу туризму на культурні цінності, а також популяризації культурної та природної спадщини; залучати до заходів ЮНЕСКО компетентні міжнародні неурядові організації; активізувати участь молоді у міжнародних кампаніях по збереженню та популяризації пам'ятників культури видатного універсального значення в Італії, Пакистані, Непалі та інших країнах.

Підкреслюючи важливість здійснення невідкладних заходів по забороні і попередженню незаконного ввезення, вивезення, передачі права власності на культурні цінності, а також незаконної торгівлі ними, Генеральна конференція, посилаючись на свою резолюцію 18С/3.428 і ст. VIII Статуту рекомендувала державам-членам підготувати для наступної двадцятої сесії звіти стосовно виконання ними документів ЮНЕСКО, а саме Рекомендації 1964 р. і Конвенції 1970 р.

Генеральна конференція ЮНЕСКО у своїй резолюції констатувала, що переважна більшість країн, які розвиваються, мають суттєві проблеми стосовно збереження та охорони своїх національних реліквій. У зв'язку з цим, Генеральна конференція звернулась з проханням до держав-членів, які проводять археологічні розкопки, зробити все можливе для того, щоб знайденні культурні цінності не були втрачені для людства і знайшли своє місце у музеях країн, на території яких виявлені. Генеральному директору ЮНЕСКО рекомендовано вивчити стан збереження культурних цінностей у національних музеях і ознайомити з результатами держави-члени на 20-й сесії Генеральної конференції.

Отже, міжнародно-правова охорона прав інтелектуальної власності безпосередньо пов'язана з національним правопорядком, а також формує його основні засади з позицій вимог міжнародного приватного права.

Багатосторонні міжнародні договори, в яких сформульовано комплекс норм стосовно забезпечення і захисту прав та основних свобод людини, що ґрунтуються на положеннях Загальної декларації прав людини. В Пактах закріплені міжнародно-правові зобов'язання держав-учасниць щодо реалізації прав людини, зокрема і культурних прав, а також визначені конкретні заходи для здійснення міжнародного контролю за їх виконанням. Ці міжнародні Пакти були ратифіковані Україною 19 жовтня 1973 р. Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права є одним із інструментів контролю за дотриманням державами-учасницями Міжнародного пакту про громадянські та політичні права взятих на себе зобов'язань. Ст. 28 Пакту передбачає заснування Комітету з прав людини, який має приймати і розглядати скарги окремих осіб про порушення державою-учасницею будь-якого з прав, зафіксованих у документі. Факультативний протокол набув чинності для України 25 жовтня 1991 р.

Відповідно стаття 37 Закону України «Про міжнародне приватне право» визначає право, що підлягає застосуванню до правочинів, предметом яких є право інтелектуальної власності. Відповідно до ст. 418 ЦК України право інтелектуальної власності – це право

особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений ЦК та іншим законом. Право інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності, зміст яких щодо певних об'єктів права інтелектуальної власності визначається ЦК України та іншим законом.

Відповідно до п. 8 ст. 2 Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності (Стокгольм, 1967 р.), учасницею якої є Україна, «інтелектуальна власність» включає права, які відносяться до: літературних, художніх і наукових творів; виконавчої діяльності артистів, звукозапису, радіо та телевізійних передач; винаходів у всіх сферах людської діяльності, наукових відкриттів; промислових зразків; товарних знаків, знаків обслуговування, фірмових найменувань та комерційних позначень; захисту проти недобросовісної конкуренції, а також усі інші права, які відносяться до інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній та художній сферах.

У сфері відносин інтелектуальної власності з іноземним елементом з приводу колізійного питання, існують два основних підходи:

1. з правовою системою країни, де було створено об'єкт авторського права, вперше здійснено виконання, передачу (програму) організації мовлення, вироблена фонограма, отримано охоронний документ на об'єкт промислової власності;

2. право інтелектуальної власності пов'язується із правовою системою країни, де вимагається захист прав – тобто країни, де мав місце акт використання або порушення прав.

Другий принцип переважно застосовується у міжнародних конвенціях у сфері інтелектуальної власності.

У Декларації принципів міжнародного культурного співробітництва від 4.11.1966р. сформульовано ряд основоположних принципів міжнародного культурного співробітництва, а саме:

1. принцип рівності культур;
2. культурне співробітництво має сприяти справі миру, дружби та взаєморозумінню між народами;
3. взаємовигідність культурного співробітництва;
4. обов'язковість захисту культурних цінностей у дні миру і під час війни. Ст.1. проголошує, що «Кожній культурі властиві достоїнства і цінності, які належить поважати і зберігати» (п. 1); «розвиток власної культури є правом і обов'язком кожного народу» (п. 2). Генеральна конференція ЮНЕСКО закликала уряди, власті, організації та установи, відповідальні за культурну діяльність, керуватись цими принципами. У документі підкреслюється, що побудоване за такими принципами співробітництво забезпечує кожній людині доступ до знань, можливість брати участь у культурному житті суспільства, насолоджуватись мистецтвом, здобутками науки і культури.

З виданням Декларації тисячоріччя ООН (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 55/2 від 8.09.2000 р.) оголосила про завершення Року культурної спадщини ООН, Генеральна Асамблея закликала держави, ЮНЕСКО, неурядові організації розвивати і поглиблювати співробітництво у справі охорони культурної спадщини, сприяти вихованню в суспільстві поваги до неї та розуміння її цінності.

Розділ IV Закону України «Про міжнародне приватне право» містить норми щодо застосування права до правочинів, предметом яких є право інтелектуальної власності, відсилаючи до інших положень Закону, та щодо застосування права у випадку захисту прав інтелектуальної власності. Норми розділу безпосередньо не вказують на те, право якої країни застосовується стосовно виникнення (набуття) права інтелектуальної власності,

змісту немайнових та майнових прав інтелектуальної власності, строків чинності прав інтелектуальної власності.

Відповідно до ст. 22 Закону України «Про міжнародне приватне право» щодо немайнових прав інтелектуальної власності (право на визнання суб'єкта автором, виконавцем, винахідником тощо, право перешкоджати будь-якому посягання на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності та інші немайнові права, встановлені законом) застосовується право держави, у якій мала місце дія чи інша обставина, що стала підставою для вимоги про захист таких прав.

У країнах світу зміст немайнових та майнових прав на певні об'єкти права інтелектуальної власності може суттєво різнитися. Відносно авторського права обсяг прав авторів визначається законодавством країни, в якій вимагається захист прав, та не залежить від існування охорони в країні походження твору (ст.ст. 5(1), 5(2) Бернської конвенції про охорону літературних та художніх творів).

Щодо творів, які охороняються в країні походження виключно як промислові рисунки та зразки, в країнах – учасницях Бернської конвенції може бути передбачена лише спеціальна охорона, яка надається в даній країні рисункам та зразкам, проте, якщо в даній країні не надається такої спеціальної охорони, ці твори охороняються як художні твори (ст. 2(7) Бернської конвенції).

Застосування права до правочинів, предметом яких є право інтелектуальної власності, перш за все до договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, за відсутності згоди сторін стосовно вибору права, застосовується право відповідно до ч.ч. 2-3 ст. 32 Закону України «Про міжнародне приватне право».

Конвенція прийнята на міжнародній конференції, що проходила в Гаазі 21 квітня – 14 травня 1954 р. під егідою ЮНЕСКО. Це перший міжнародний договір універсального характеру, який містить найважливіші норми щодо охорони культурних цінностей у випадку збройного конфлікту. Їх дія розповсюджується на рухомі та нерухомі культурні цінності. Згідно зі статтями Конвенції захист культурних цінностей – це їх охорона і повага до них. У документі подано загальну дефініцію культурних цінностей, встановлено два режими їхнього захисту – загальний і спеціальний, визначено широкий комплекс превентивних заходів у мирний час.

У Протоколі до Конвенції про захист культурних цінностей у разі озброєного конфлікту від 14.05.1954 р., який було підписано 26.03.1999 р., сформульовано основні положення про повернення культурних цінностей, незаконно вивезених з окупованих територій. Зокрема, п. 1 Протоколу зобов'язує державу запобігати вивезенню з окупованої нею території, культурних цінностей, тобто не допускати їх незаконного вивезення ні своїми органами, ні громадянами. П. 2. зобов'язує державу взяти під охорону ті культурні цінності, що ввезені на її територію прямо чи опосередковано з будь-якої окупованої території, тобто виконати це в момент ввезення, або на прохання властей окупованої території. П. 3 містить зобов'язання держави після припинення воєнних дій повернути культурні цінності, що знаходяться на її території компетентним властям раніше окупованої території, якщо ці цінності були ввезені на порушення принципу, встановленого у п. 1. 9 січня 1957 р. Україна ратифікувала Гаазьку конвенцію 1954 р. і Протокол до неї.

З метою покращення системи захисту культурних цінностей у випадку збройного конфлікту і створення посиленої їх охорони, у Протоколі зроблено ряд уточнень і обмежень щодо застосування принципу військової потреби. Протокол також містить норми, що передбачають заборону та запобігання незаконному вивезенню культурних цінностей з оку-

пованої території, вилучення чи передачу права на їх власність (ст. 9). Документ закликає держави здійснити в мирний час комплекс необхідних заходів, які дозволять належним чином захистити культурні цінності під час війни. Передбачається створення цільового Фонду для захисту культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, який має здійснювати фінансову чи будь-яку іншу допомогу для підтримки заходів щодо охорони культурних цінностей у мирні часи, під час збройного конфлікту, а також для негайного їх повернення після закінчення воєнних дій (ст. 29). Положення Протоколу встановлюють кримінальну відповідальність за порушення норм про захист культурних цінностей (розділ 4, ст. 15–21).

В доктрині і практиці міжнародного приватного права в якості основної особливості прав на інтелектуальну власність вказується на відсутність екстериторіальної дії цих прав. Відсутність екстериторіальної дії прав на інтелектуальну власність полягає в тому, що особа, яка опублікувала твір (здійснила виконання, запатентувала винахід) на території однієї держави, буде мати захист тільки на території цієї держави.

Норми Конвенції про заходи, спрямовані на незаконне ввезення, вивезення чи передачі права власності на культурні цінності від 14.11.1970 спрямовані на запобігання незаконним транскордонним переміщенням культурних цінностей, незаконній передачі права власності на них, підвищення ефективності охорони культурних цінностей на національному і міжнародному рівнях.

У ст. 2 сформульована основна ідея Конвенції – держави-учасниці Конвенції визнають, що незаконні ввезення, вивезення та передача права власності на культурні цінності є однією з головних причин зубожіння культурної спадщини країн походження цих цінностей, а міжнародне співробітництво є одним із найбільш дієвих засобів забезпечення їх охорони.

Україна ратифікувала Конвенцію 10 лютого 1988 р. із заявою, в якій відзначалось, що положення її ст. 12, 22, 23 є застарілими і суперечать Декларації ГА ООН про надання незалежності колоніальним країнам і народам (Рез. 1514(XV) від 14 грудня 1960 р.).

Для визнання своїх прав в інших країнах автори та винахідники повинні повторно «заявляти» про свої права: або шляхом видання книги (для захисту авторського права), або шляхом отримання нового патенту (для захисту права на винахід) на території відповідної іноземної держави. На даний момент такої необхідності в дублюванні своїх дій у авторів або винахідників уже практично немає, оскільки у сфері авторського, суміжного та винахідницького права прийнято цілу низку міжнародних конвенцій, які сприяють подоланню бар'єру територіальності.

Проблеми, пов'язані з поверненням культурних скарбів, національних історичних реліквій, пам'яток мистецтва, протизаконно переміщених із території їх походження під час Другої світової війни, внаслідок різного роду воєнних конфліктів або контрабандним шляхом стали предметом особливої уваги ООН.

Починаючи з 1973 р., після прийняття ЮНЕСКО 1970 р. Конвенції про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі власності на культурні цінності Генеральна Асамблея ООН ухвалила близько 20 резолюцій щодо повернення або реституції культурних цінностей країнам їх походження, які мають рекомендаційний характер, певним чином впливають на розвиток міжнародного права у культурній сфері.

До ключових положень цих документів слід віднести наступні:

- культурна спадщина народу визначає його всебічний розвиток, стимулює розвиток культури і забезпечує зв'язок між минулим і сучасним;

- культурні цінності як невід'ємна складова культурної спадщини є основою розвитку сучасної цивілізації;
- втрата культурних цінностей, їх незаконне відчуження має вкрай негативні наслідки для кожної країни і кожного народу;
- повернення або реституція культурних цінностей (предметів мистецтва, пам'яток, музейних експонатів, архівів, рукописів, документів і будь-яких інших скарбів культури або мистецтва) країнам їх походження, що мають для них основоположну культурну і духовну цінність, являє собою справедливе відшкодування заподіяних втрат;
- особливі зобов'язання покладаються на країни, які мали доступ до цих цінностей внаслідок панування на іноземній території або її окупації;
- заборона і боротьба з незаконними торгівлею та переміщенням культурних цінностей;
- повернення або реституція культурних цінностей країнам їх походження є важливою сферою міжнародної співпраці.

У цих резолюціях Генеральна Асамблея ООН підтвердила значення відповідних міжнародно-правових документів, зокрема:

- Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту від 14 травня 1954 р. і двох протоколів до неї 1954 р. й 1999 р.,
- Конвенції про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі власності на культурні цінності від 14 листопада 1970 р.
- Конвенції про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини від 16 листопада 1972 р.,
- Конвенції ЮНІДРУА від 24 червня 1995 р.
- Медельїнської декларації про культурне співробітництво і толерантність 1997 р.
- Конвенції про охорону підводної культурної спадщини від 2 листопада 2001 р.
- Загальної декларації про культурну різноманітність від 2 листопада 2001 р.
- Декларації щодо навмисної руйнації культурної спадщини від 17 жовтня 2003 р.

В основі міжнародної охорони у сфері захисту прав інтелектуальної власності лежить принцип національного режиму, під яким слід розуміти правовий режим, що надається національним законодавством держави, у якій вимагається захист цих прав.

Можливість захисту прав інтелектуальної власності іноземних осіб в Україні та резидентів України в інших країнах визначається в залежності від об'єктів права інтелектуальної власності.

Відзначаючи, що діяльність стосовно розвитку культури необхідно розглядати в міжнародній перспективі на благо миру, створення атмосфери поваги, діалогу між країнами, а також беручи до уваги Рекомендацію № 27 Всесвітньої конференції щодо політики у сфері культури (Мехіко, 1982 р.), Генеральна конференція визнала за необхідне проведення Всесвітнього десятиріччя розвитку культури. Генеральному директору ЮНЕСКО запропоновано підготувати програму заходів Всесвітнього десятиріччя розвитку культури та представити її 23-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО.

У резолюції Генеральному директору ЮНЕСКО пропонується здійснити широкий спектр заходів у рамках великої комплексної програми Х.I «Культура і майбутнє». Зокрема, у пунктах однієї з її підпрограм – «Культурна спадщина» визнається необхідність особливої уваги на питаннях збереження нематеріальної культурної спадщини в її різних формах, організації оперативних заходів щодо охорони рухомої культурної спадщини, проведення міжнародних кампаній з відродження видатних історичних пам'ятників, ансамблів, підготовки фахівців у галузі охорони та популяризації культурної спадщини. Під-

креслюється важливість проведення двосторонніх переговорів з питань повернення або реституції культурних цінностей країнам їх походження.

Складовими Крупної програми III (Резолюція Генеральної конференції від 28С/3.1 від 15.11.1995 р.) є підпрограми «Всесвітнє десятиріччя розвитку культури», III.1 «Збереження й відродження культурної та природної спадщини», III.2 «Творчість та індустрія культури», що відображають такі пріоритетні напрями діяльності ЮНЕСКО в царині культури як охорона всесвітньої культурної спадщини, збереження самобутнього характеру національних культур, розвиток міжкультурного діалогу та співпраці, демократизація культури, активізація творчої діяльності громадян та їх участі у культурному житті. В межах Підпрограми III.1 передбачається сприяти приєднанню країн до Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту та Конвенції про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини, підтримувати і зміцнювати політику країн стосовно охорони своїх національних надбань, активізувати проведення міжнародних кампаній, посилити заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконного обороту культурних цінностей тощо.

Крупна програма IV (Резолюція Генеральної конференції 32С/31 від 17.11.2003р.) містить широкий спектр заходів, які передбачається провести в межах її складових – програм і підпрограм з чітко визначеними напрямками та змістом діяльності ЮНЕСКО у співпраці з установами та фондами ООН, державами-членами. Зокрема, це – Програма IV.1 «Включення проблематики культурної різноманітності в політичний порядок денний на міжнародному і національному рівнях» (Підпрограми IV.1.1 «Сприяння запровадженню Загальної декларації ЮНЕСКО про культурну різноманітність та Плану дій щодо її здійснення», IV.1.2 «Зміцнення зв'язків між політикою у сфері культури і політикою розвитку»), Програма IV.2 «Внесок ЮНЕСКО в охорону всесвітньої культурної різноманітності шляхом збереження культурної та природної спадщини» (Підпрограми IV.2.1 «Сприяння запровадженню Конвенції про охорону культурної та природної спадщини» (1972 р.), IV.2.2 «Збереження культурної різноманітності шляхом охорони культурної спадщини в усіх її формах за допомогою нормативної діяльності»), Програма IV.3 «Збереження культурної різноманітності шляхом стимулювання творчості та розвитку» (Підпрограми IV.3.1 «Заохочення мистецтва та ремесел з метою забезпечення сталого розвитку», IV.3.1.2 «Посилення ролі творчості в гуманітарному та економічному розвитку»).

Список використаних джерел

1. Акт проголошення незалежності України. 24 серпня 1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 38. – Ст. 502.
2. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Декларація про державний суверенітет України. Прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. – К., 1992. – С. 7–13.
4. Декларація прав національностей від 1 листопада 1991 р. // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. – К., 1992. – С. 13–15.
5. Про правонаступництво України: Закон України від 12 вересня 1991 р. № 1543–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 46. – Ст. 617487. Про дію міжнародних договорів на території України. Закон України від 10 грудня 1991 р. № 1953–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 10. – Ст. 137.

6. Про міжнародні договори України. Закон України від 22 грудня 1993 р. № 3767–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 10. – Ст. 45.
7. Про приєднання України до Статуту Ради Європи. Закон України від 31 жовтня 1995 р. № 398/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 38. – Ст. 287.
8. Про міжнародні договори України. Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906–IV // Офіційний вісник України. – 2004. – № 35. – Ст. 2317.
9. Статут Організації Об'єднаних Націй // Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного суду. – К., 1985. – 112 с.
10. Всеобщая декларация прав человека. Резолюция 217 А (III), принятая Генеральной Ассамблеей ООН на III сессии 10 декабря 1948 г. // ООН. Генеральная Ассамблея. Сессия (3, Ч.1; 1948; Париж). Официальный отчет. – Париж: ООН, 1949. – Ч. I: Резолюции, принятые Генеральной Ассамблеей на третьей сессии 21 сентября – 12 декабря 1948 г. – С. 39–43.
11. Венская конвенция о правопреемстве государств в отношении государственной собственности, государственных архивов и государственных долгов. (Документ А/CONF. 117/14) // ООН. Конференция по вопросу о правопреемстве государств в отношении государственной собственности, государственных архивов и государственных долгов. Вена, 1 марта – 8 апреля 1983 г. Официальные отчеты: 1 марта – 8 апреля 1983 г. – Т. 2. Краткие отчеты о пленарных заседаниях Комитета полного состава. – Нью-Йорк, 1996. – С. 157–166.
12. Права человека и научно-технический прогресс. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 3026 А (XXVII) от 18 декабря 1972 г. // ООН. Генеральная Ассамблея. Сессия (27; 1972; Нью-Йорк). Официальные отчеты. Доп. № 30 (А/8730). Резолюции, принятые Генеральной Ассамблеей на двадцать седьмой сессии 19 сентября – 19 декабря 1972 г. – Нью-Йорк, 1973. – С. 92–93.
13. Сохранение и дальнейшее развитие культурных ценностей: Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 3148 (XXVIII) от 14 декабря 1973 г. // ООН. Генеральная Ассамблея. Сессия (28; 1973; Нью-Йорк). Официальные отчеты: Доп. № 30 (А/9030). – Нью-Йорк: ООН, 1974. – Т. 1: Резолюции, принятые Генеральной Ассамблеей на двадцать восьмой сессии. 18 сентября – 18 декабря 1973 г. – С. 113–114.
14. Сохранение и дальнейшее развитие культурных ценностей. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 33/49 от 14 декабря 1978 г. // ООН. Генеральная Ассамблея. Сессия (33; 1978–1979; Нью-Йорк). Официальные отчеты: Доп. № 45 (А/33/45). Доп. №45: Резолюции и решения, принятые Генеральной Ассамблеей на тридцать третьей сессии 19 сентября – 21 декабря 1978, 15-29 января и 23–31 мая 1979 г. – Нью-Йорк, 1979. – С. 161–162.
15. Провозглашение всемирного десятилетия развития культуры. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 41/187 (XLIV) от 8 декабря 1986 г. // ООН. Генеральная Ассамблея. Сессия (41; 1986; Нью-Йорк). Официальные отчеты: Доп. № 53 (А/41/53). Резолюции и решения, принятые Генеральной Ассамблеей на сорок первой сессии 16 сентября – 19 декабря 1986 г. – Нью-Йорк, 1987. – С. 174–175. – [Див. також: Україна в міжнародно-правових відносинах. – К., 1997. – Кн. 2. Правова охорона культурних цінностей. – С. 63–65 (витяг)].
16. ООН. Генеральная Ассамблея. Сессия (53; 1998; Нью-Йорк). Культура мира: Сводный доклад, содержащий Проект декларации и Программу действий в области культуры мира: Записка Генерального секретаря. – [Нью-Йорк]: ООН, 1998. – 72 с.
17. Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 55/2 от 8 сентября 2000 г. // ООН. Генеральная Ассамблея. Сес-

- сия (55; 2000; Нью-Йорк). Официальные отчеты. Доп. № 49 (A/55/49): Резолюции и решения, принятые Генеральной Ассамблеей на пятьдесят пятой сессии. – Нью-Йорк, 2001. – Т.1. Резолюции: 5 сентября – 23 декабря 2002 г. – С. 4–9.
18. 2002 год – Год культурного наследия Организации Объединенных Наций. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 57/158 от 16 декабря 2002 г. // ООН. Генеральная Ассамблея. Сессия (57; 2002; Нью-Йорк). Официальные отчеты. Доп. № 49 (A/57/49): Резолюции и решения, принятые Генеральной Ассамблеей на пятьдесят седьмой сессии. – Нью-Йорк, 2003. – Т. 1. Резолюции. 10 сентября – 20 декабря 2002 г. – С. 122–123.
 19. Права человека и культурное разнообразие: Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 57/204 от 18 декабря 2002 г. // ООН. Генеральная Ассамблея. Сессия (57; 2002; Нью-Йорк). Официальные отчеты. Доп. № 49 (A/57/49): Резолюции и решения, принятые Генеральной Ассамблеей на пятьдесят седьмой сессии. – Нью-Йорк: ООН, 2003. – Т. 1. Резолюции. 10 сентября – 20 декабря 2002 г. – С. 468–470.
 20. Культура и развитие. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 57/249 от 20 декабря 2002 г. // ООН. Генеральная Ассамблея. Сессия (57; 2002; Нью-Йорк). Официальные отчеты. Доп. № 49 (A/57/49): Резолюции и решения, принятые Генеральной Ассамблеей на пятьдесят седьмой сессии. – Нью-Йорк, 2003. – Т. 1. Резолюции. 10 сентября – 20 декабря 2002. – С. 311–313.
 21. Возвращение произведений искусства странам-жертвам экспроприации. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 32/18 от 11 ноября 1977 г. // ООН. Генеральная Ассамблея. Сессия (32; 1977; Нью-Йорк). Официальные отчеты: Доп. № 45 (A/32/45). Резолюции, и решения, принятые Генеральной Ассамблеей на тридцать второй сессии 20 сентября – 21 декабря 1977 г. – Нью-Йорк: ООН, 1978. – С. 14–15.
 22. Охрана, возвращение и передача культурных ценностей и произведений искусства как часть сохранения и дальнейшего развития культурных ценностей. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 33/50 от 14 декабря 1978 г. // ООН. Генеральная Ассамблея. Сессия (33; 1978–1979; Нью-Йорк). Официальные отчеты: Доп. № 45(A/33/45). Резолюции и решения, принятые Генеральной Ассамблеей на тридцать третьей сессии 19 сентября – 21 декабря 1978 г., 15–29 января и 23–31 мая 1979 г. – Нью-Йорк: ООН, 1979. – С. 162.
 23. Возвращение или реституция культурных ценностей странам их происхождения. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 34/64 от 29 ноября 1979 г. // ООН. Генеральная Ассамблея. Сессия (34; 1979–1980; Нью-Йорк). Официальные отчеты: Доп. № 46 (A/34/46). Резолюции и решения, принятые Генеральной Ассамблеей на тридцать четвертой сессии 18 сентября 1979 – 7 января 1980 г. – Нью-Йорк: ООН, 1980. – С. 11.